Europos Parlamentas
2019-2024

Užimtumo ir socialinių reikalų komitetas

2022/2170(INI)

5.5.2023

PRANEŠIMO PROJEKTAS

Darbo vietų kūrimas. Teisinga pertvarka ir poveikio investicijos
(2022/2170(INI))

Užimtumo ir socialinių reikalų komitetas

Pranešėja: Sara Matthieu

TURINYS

Psl.

PASIŪLYMAS DĖL EUROPOS PARLAMENTO REZOLIUCIJOS 3

AIŠKINAMOJI DALIS 8

PASIŪLYMAS DĖL EUROPOS PARLAMENTO REZOLIUCIJOS

Darbo vietų kūrimas. Teisinga pertvarka ir poveikio investicijos
(2022/2170(INI))

Europos Parlamentas,

– atsižvelgdamas į 2022 m. birželio 16 d. Tarybos rekomendaciją dėl sąžiningo perėjimo prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos užtikrinimo[1],

– atsižvelgdamas į 2015 m. gruodžio 12 d. Paryžiuje vykusioje 21-ojoje JT bendrosios klimato kaitos konvencijos šalių konferencijoje (COP) priimtą susitarimą (toliau – Paryžiaus susitarimas),

– atsižvelgdamas į 2019 m. gruodžio 11 d. Komisijos komunikatą dėl Europos žaliojo kurso (COM(2019)0640),

– atsižvelgdamas į 2021 m. liepos 14 d. Komisijos komunikatą „55 % tikslas – pasiekiamas. ES 2030 m. klimato tikslo įgyvendinimas siekiant neutralizuoti poveikį klimatui“ (COM(2021)0550),

– atsižvelgdamas į 2021 m. lapkričio 4 d. deklaraciją dėl sąlygų teisingai pertvarkai vykdyti tarptautiniu mastu sudarymo, priimtą per COP 26 Glazge,

– atsižvelgdamas į 2022 m. vasario 23 d. Komisijos komunikatą dėl deramo darbo visame pasaulyje siekiant visuotinės teisingos pertvarkos ir tvaraus ekonomikos atsigavimo (COM(2022)0066),

– atsižvelgdamas į 2021 m. kovo 4 d. Komisijos komunikatą „Europos socialinių teisių ramsčio veiksmų planas“ (COM(2021)0102),

– atsižvelgdamas į 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2021/1056, kuriuo įsteigiamas Teisingos pertvarkos fondas[2],

– atsižvelgdamas į 2021 m. vasario 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2021/241, kuriuo nustatoma ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė[3],

– atsižvelgdamas į 2020 m. rugsėjo 17 d. Komisijos komunikatą „Nacionalinių energetikos ir klimato srities veiksmų planų ES masto vertinimas. Žaliosios pertvarkos plėtojimas ir ekonomikos atsigavimo skatinimas integruotai planuojant energetikos ir klimato srities veiksmus“ (COM(2020) 0564),

– atsižvelgdamas į 2020 m. liepos 1 d. Komisijos komunikatą „Europos įgūdžių darbotvarkė, kuria siekiama tvaraus konkurencingumo, socialinio sąžiningumo ir

[1] OL C 243, 2022 6 27, p. 35.
[2] OL L 231, 2021 6 30, p. 1.
[3] OL L 57, 2021 2 18, p. 17.

atsparumo“ (COM(2020)0274),

– atsižvelgdamas į 2021 m. gegužės 5 d. Komisijos komunikatą „Naujosios 2020 m. pramonės strategijos atnaujinimas. Bendrosios rinkos stiprinimas siekiant Europos ekonomikos atsigavimo“ (COM(2021)0350),

– atsižvelgdamas į 2020 m. lapkričio 24 d. Tarybos rekomendaciją dėl profesinio rengimo ir mokymo siekiant tvaraus konkurencingumo, socialinio sąžiningumo ir atsparumo[4],

– atsižvelgdamas į pasiūlymą dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl priemonių sistemos Europos poveikio klimatui neutralizavimo technologijos produktų gamybos ekosistemai stiprinti sukūrimo (Poveikio klimatui neutralizavimo pramonės aktas) (COM(2023)0161),

– atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 54 straipsnį,

– atsižvelgdamas į Regioninės plėtros komiteto nuomonę,

– atsižvelgdamas į Užimtumo ir socialinių reikalų komiteto pranešimą (A9-0000/2023),

A. kadangi dėl žaliosios pertvarkos labai išsiplės ekonominė veikla, susijusi su atsinaujinančiąja energija, energijos vartojimo efektyvumu ir žiedine ekonomika, ir kartu pasikeis kitos ekonominės veiklos pobūdis;

B. kadangi teisinga pertvarka turėtų apimti galimybę kurti kokybiškas darbo vietas, kovoti su diskriminacija darbe ir kelti darbo standartus;

C. kadangi sektoriuose, kuriuose, kaip tikimasi, pereinant prie anglies dioksido neišskiriančios ekonomikos atsiras įsidarbinimo galimybių, vis dar dominuoja vyrai;

D. kadangi norint iki 2050 m. neutralizuoti anglies dioksido poveikį reikės numatyti pokyčius ir tinkamas bendrąsias sąlygas, kad būtų remiamas perėjimas iš vienos darbo vietos į kitą, be kita ko, esamos darbo jėgos įgūdžių lavinimas, perkvalifikavimas ir kvalifikacijos kėlimas;

E. kadangi apskaičiuota, kad iki 2030 m. klimato politikai skirtų investicijų deficitas sieks 520 mlrd. EUR per metus;

F. kadangi darbuotojų ir profesinių sąjungų dalyvavimas valdant pertvarką ir numatant bei socialiniu požiūriu valdant pokyčius yra būtina sąžiningos, įtraukios ir sėkmingos pertvarkos sąlyga;

Žaliosios ekonomikos siūlomos galimybės darbo rinkai

1. pabrėžia, kad perėjimas prie atsinaujinančiųjų išteklių ir žiedinės visuomenės ir ekonomikos suteikia galimybių kurti naujas darbo vietas ir paversti esamas darbo vietas ekologiškomis ir tvariomis darbo vietomis beveik visuose sektoriuose;

2. pažymi, kad žaliosios pertvarkos siūlomas darbo vietų kūrimo potencialas taip pat yra

[4] OL C 417, 2020 12 2, p. 1.

susijęs su tvaria ekonomine veikla, pvz., energine renovacija, remontu ir ekologiniu ūkininkavimu, kuriai reikia daugiau darbo jėgos nei veiklai, kurią ji pakeičia;

3. pažymi, kad pertvarka turi didelį potencialą kurti vietos masto darbo vietas, kurių negalima perkelti į užsienį, o tai padėtų stiprinti Europos suverenumą ir atsparumą;

4. ragina Komisiją parengti konceptualias gaires, kuriose būtų apibrėžta, kas yra ekologiška darbo vieta, atsižvelgiant į jos potencialą žalinti ekonomiką ir prisidėti prie žmonių sveikatos ir gerovės bei deramo darbo užtikrinimo;

Deramas darbas teisingai pertvarkai užtikrinti

5. pabrėžia, kad darbo rinkos žalioji pertvarka turėtų derėti su aukštynkrypte konvergencija siekiant geresnių darbo sąlygų ir patrauklių karjeros galimybių;

6. pakartoja savo raginimą, kad ES finansavimas, įskaitant valstybės pagalbą, turėtų priklausyti nuo viešosios politikos tikslų, ypač socialinių reikalavimų; pabrėžia, kad valdžios institucijos turėtų rodyti pavyzdį ir nustatyti socialinius kriterijus viešųjų pirkimų srityje; ragina persvarstyti Viešųjų pirkimų direktyvą siekiant užtikrinti, kad naudą gaunančios įmonės remtų kolektyvines derybas, aukštos kokybės darbo vietas, aukštos kokybės pameistrystę, deramą ir vienodą darbo užmokestį ir mokymą;

7. primena, kad ES sveikatos ir saugos strategijoje turėtų būti atsižvelgiama į specifinę riziką naujuose sektoriuose ir į ją turėtų būti įtraukta rizika, kylanti dėl klimato kaitos ir aplinkos būklės blogėjimo;

8. pabrėžia, kad svarbu į pertvarkos planavimą įtraukti jaunimą; ragina valstybes nares sudaryti palankesnes sąlygas jaunimui dalyvauti mokamose, kokybiškose bei įtraukiose stažuotėse ir pameistrystės programose;

9. pabrėžia, kad lyčių lygybė turėtų tapti neatsiejama žaliosios ekonomikos strategijų dalimi; ragina Komisiją ir valstybes nares imtis visų priemonių siekiant užtikrinti, kad anksčiau atsiradusi lyčių nelygybė nebūtų perkelta į besiformuojančią ekologišką ekonomiką;

Įgūdžiai teisingai pertvarkai užtikrinti

10. pabrėžia, kad reikia siūlyti švietimą ir mokymą srityse, susijusiose su įgūdžių poreikiais, nustatytais darbo rinkose ir į ateitį orientuotuose sektoriuose, siekiant užtikrinti, kad rinka būtų pasirengusi žaliajai pertvarkai;

11. pabrėžia, kad kiekvienas darbuotojas turi turėti individualią teisę į švietimą, darbuotojų mokymą ir mokymąsi visą gyvenimą, kuri turėtų atsispindėti visose ES ir nacionalinėse aplinkos politikos srityse, taip pat įmonių klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos strategijose; pabrėžia, kad teisė į mokymą turėtų apimti apmokamas mokymosi atostogas;

12. pabrėžia socialinio dialogo, kolektyvinių derybų ir socialinių partnerių vaidmenį nustatant, kokių konkrečių įgūdžių reikės nacionaliniu, sektorių ir įmonių mastu rengiant kokybiško darbo strategijas ir mokymo programas;

13. ragina valstybes nares į mokymo ir švietimo sistemas integruoti tvarų vystymąsi, su aplinkos apsauga susijusius įgūdžius ir gebėjimus;

14. pabrėžia, kad mokymai turėtų būti pakankamai kokybiški ir suteikti galimybę įgyti kvalifikaciją, kuri būtų patvirtinta taikant skaidrias ir aiškias pripažinimo ir sertifikavimo sistemas, kurios leistų palyginti duomenis;

Viešosios politikos nuoseklumas siekiant visapusiškai išnaudoti žaliosios pertvarkos darbo vietų kūrimo potencialą

15. pabrėžia, kad visapusiškas aplinkos teisės aktų įgyvendinimas yra labai svarbus siekiant visapusiškai išnaudoti potencialą, susijusį su ekologiška ekonomika, taigi ir darbo vietų kūrimui;

16. ragina Komisiją į visus aplinkos teisės aktus įtraukti socialinio ir ekonominio poveikio vertinimą, atsižvelgiant į darbo vietas, įgūdžius ir darbo sąlygas;

17. ragina persvarstyti Energetikos sąjungos valdymo reglamentą, kad būtų atnaujinti nacionaliniai energetikos ir klimato srities veiksmų planai, į juos įtraukiant teisingos pertvarkos tikslus;

18. pabrėžia valstybių narių svarbą skatinant sektorių socialinį dialogą ir kolektyvines derybas, ypač naujai besiformuojančiose ekologiškose pramonės šakose, taip pat užtikrinant mažųjų ir vidutinių įmonių įtrauktį; pabrėžia, kad Minimalaus darbo užmokesčio direktyva suteikia puikią galimybę stiprinti kolektyvines derybas ir profesinių sąjungų dalyvavimą besiformuojančiuose sektoriuose;

19. ragina atnaujinti Direktyvą 2002/14/EB dėl darbuotojų informavimo ir konsultavimosi su jais ES, kad informavimo ir konsultavimosi teisės būtų įtrauktos į įmonių įgyvendinamus pereinamojo laikotarpio planus, apimančius visą jų veiklą ir vertės grandinę;

20. ragina, kad visos įmonės, kurioms daro poveikį žalioji pertvarka, priimtų privalomus teisingos pertvarkos planus, suderintus su profesinėmis sąjungomis ir darbuotojų atstovais;

21. apgailestauja, kad Komisijos pasiūlymu dėl ekonomikos valdymo peržiūros valstybėms narėms nesuteikiama pakankamai fiskalinio manevravimo galimybių reikiamu mastu vykdyti žaliąsias ir socialines investicijas;

22. ragina ES iš esmės pereiti nuo darbo užmokesčio apmokestinimo prie turto apmokestinimo, kad būtų skatinamas darbo vietų kūrimas ir mažinama nelygybė;

23. pabrėžia stiprių apsaugos sistemų, papildančių darbo vietų kūrimo priemones ir užtikrinančių, kad niekas nebūtų paliktas nuošalyje, pavyzdžiui, tinkamo minimalių pajamų rėmimo, tinkamų bedarbio pašalpų ir minimaliojo darbo užmokesčio, svarbą;

Investicijos į tvarių darbo vietų kūrimą: investicijų vaidmuo

24. pripažįsta poveikio investicijų, kuriomis finansuojamos organizacijos, tenkinančios

socialinius ir aplinkos apsaugos poreikius, aiškiai numatant išmatuojamą socialinę ir aplinkosauginę grąžą, įskaitant užimtumo ir darbo kokybės srityje, svarbą;

25. pabrėžia, kad privatusis ir finansinis sektorius atlieka esminį vaidmenį nukreipiant finansavimą į tvarias investicijas ir sudarant sąlygas pereiti prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos;

26. ragina skubiai sukurti Europos suverenumo fondą, kuriam būtų skirtos naujos ES lėšos, siekiant sutelkti didelio masto investicijas į žaliąsias technologijas;

27. ragina plėsti Teisingos pertvarkos fondo apimtį ir teminę aprėptį;

28. ragina Komisiją toliau stebėti ir skatinti investicijas ir išlaidas, susijusias su kokybiškų darbo vietų kūrimu pagal priemonę „Next Generation EU“, Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę ir „Europos socialinį fondą +“, ir užtikrinti, kad Europos Parlamentas ir toliau aktyviai dalyvautų;

°

° °

29. paveda Pirmininkei perduoti šią rezoliuciją Tarybai ir Komisijai.

AIŠKINAMOJI DALIS

Klimato kaitos padariniai yra sunkūs ir potencialiai katastrofiški. Šios tendencijos pasukimas priešinga linkme yra labai svarbus mūsų planetai, ateities kartoms, taip pat darbo vietų ir darbuotojų teisių apsaugai. Tam reikės klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos strategijų visuose mūsų ekonomikos sektoriuose. Ekonomikos sektorių dekarbonizacija suteiks galimybę kurti naujas darbo vietas, ypač energetikos ir žiedinės ekonomikos sektoriuose.

Įgyvendinant iniciatyvą „Įgūdžių metai“ ir siūlomą Poveikio klimatui neutralizavimo pramonės aktą gana daug dėmesio skiriama įgūdžių vaidmeniui vykdant pertvarką. Kvalifikacijos kėlimas, perkvalifikavimas ir mokymasis visą gyvenimą iš tiesų yra labai svarbūs elementai sąžiningai ir įtraukiai pertvarkai užtikrinti. Tačiau teisinga pertvarka yra susijusi ne tik su mokymu ir įgūdžiais.

Žalioji pertvarka turėtų suteikti galimybę dirbantiems žmonėms kurti daugiau ir geresnių darbo vietų, kuriose būtų užtikrintas stabilus užimtumas, teisingas darbo užmokestis ir deramos darbo sąlygos, į kiekvieną proceso etapą įtraukiant darbuotojus ir profesines sąjungas. Pereinant prie neutralaus poveikio klimatui nebus teisingumo, jeigu visas dėmesys bus skiriamas tik įgūdžiams ir sukuriamų darbo vietų skaičiui, o dirbančiųjų skurdas ir nelygybė, ekonominis nesaugumas ir mažų garantijų darbas toliau augs. Būtini pokyčiai turėtų sudaryti sąlygas aukštynkryptei konvergencijai ir nepakenkti kokybiškam užimtumui.

Be to, viešoji parama įmonėms visada turėtų būti teikiama su sąlyga, kad bus gerbiamos darbuotojų teisės. ES ir valstybės narės gali turėti stiprų skatinamąjį poveikį, užtikrindamos, kad įmonės, gaunančios ES paramą, pagerintų savo siūlomas darbo sąlygas ir investuotų į tvarias darbo vietas.

Akivaizdu, kad nei viešasis, nei privatusis sektoriai negali būti pasyvūs kalbant apie pertvarkos darbo rinkos aspektą. Kad būtų įgyvendinta teisinga pertvarka, kiekviena įmonė turi labai iš anksto numatyti pokyčius reguliavimo ir investicijų požiūriu. Paskatų sistema turėtų skatinti kokybiškų ir tvarių darbo vietų kūrimą, o pirmenybė turėtų būti teikiama teigiamą poveikį aplinkos ir socialiniu požiūriu darančioms investicijoms.